

Brüssel, 30. jaanuar 2026
(OR. fr)

5724/26

MAMA 20
MA 2
MED 8

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Euroopa Liidu seisukoht ELi-Maroko assotsiatsiooninõukogu 15. istungiks
(Brüssel, 29. jaanuar 2026)

Delegatsioonidele edastatakse lisas Euroopa Liidu seisukoht ELi-Maroko assotsiatsiooninõukogu 15. istungiks.

**ELI-MAROKO ASSOTSIATSIOONINÕUKOGU VIIETEISTKÜMNES ISTUNG
(BRÜSSEL, 29. JAANUAR 2026)**

Euroopa Liidu avaldus

1. Euroopa Liit (edaspidi „EL“) väljendab heameelt assotsiatsiooninõukogu 15. istungi toimumise üle, millega tähistatakse 30 aasta möödumist ELi ja Maroko Kuningriigi (edaspidi „Maroko“) vahelise assotsieerimislepingu allkirjastamisest. Kohtumine annab võimaluse kinnitada meie ühist soovi uuendada ja süvendada oma partnerlust suurema ambitsioonikusega, tuginedes assotsieerimislepingule.
2. Maroko on ELi jaoks strateegilise tähtsusega oluline lõunanaabruse partner, kellega ELil on rikkalikud, mitmemõõtmelised ja privilegeeritud suhted. Kooskõlas Euroopa Ülemkogu 17. oktoobri 2024. aasta järeldustega kinnitab EL, et ta peab oma strateegilist partnerlust Marokoga väga tähtsaks, ning rõhutab vajadust säilitada ja veelgi tugevdada tihedaid suhteid Marokoga kõigis partnerluse valdkondades. Sellega seoses kavatseb EL seda koostööd tugevdada, võttes ELi ja Maroko partnerluse raamdokumendina vastu partnerluse prioriteetid või samaväärse teksti. EL soovib samuti intensiivistada regulaarset ja struktureeritud dialoogi Marokoga, sealhulgas piirkondlikes ja rahvusvahelistes küsimustes, kasutades täiel määral ära partnerlusorganeid, eelkõige assotsiatsiooninõukogu, assotsiatsioonikomiteed ja allkomiteesid.
3. EL märgib, et ELi ja Maroko partnerlus on oluline raamistik ülemaailmsete probleemide ühiseks käsitlemiseks. Sellega seoses on jätkuvalt oluline, et EL ja Maroko kinnitaksid oma ühist pühendumust reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale, tõhusale mitmepoolsusele, ÜRO ja selle põhikirja rollile ning rahvusvahelise õiguse austamisele, süvendades samal ajal koostööd rahvusvahelistel ja piirkondlikel foorumitel, eelkõige Euroopa – Vahemere piirkonnas, ning oma Aafrika partneritega.
4. Seoses olukorraga Lähis-Idas tuletab EL meelde Euroopa Ülemkogu 2025. aasta detsembri järeldusi kogu nende ulatuses ning väljendab heameelt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2803 (rahunõukogu loomise ja ajutise rahvusvahelise stabiliseerimisjõu moodustamise kohta) vastuvõtmise üle, nagu on ette nähtud Gaza konflikti lõpetamise ulatuslikus kavas. EL kutsub kõiki osapooli üles rakendama resolutsiooni tervikuna ning kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste poliitiliste ja õiguslike põhimõtetega. EL tuletab meelde vajadust stabiliseerida julgeolekuolukord Gazas, eelkõige tagades Hamasi ja muude valitsusväliste relvastatud rühmituste relvade lõpliku kasutuselt kõrvaldamise. EL jätkab Palestiina omavalitsuse ja selle käimasoleva reformikava toetamist, eelkõige Palestiina rahastajate rühma kaudu, pidades silmas Palestiina omavalitsuse tagasipöördumist Gazasse. EL tuletab meelde New Yorgi deklaratsiooni ning kinnitab oma kindlat pühendumust rahvusvahelisele õigusele ning terviklikule, õiglasele ja püsivale rahule, mis kooskõlas asjaomaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega tugineb kahe riigi kooseksisteerimisel põhinevale lahendusele, kus kaks demokraatlikku riiki – Iisrael ja Palestiina – elavad kõrvuti rahus turvalistes ja tunnustatud

piirides. EL võtab teadmiseks oma seisukohtade lähenemise Maroko omadega, eelkõige seoses kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse toetamisega, ning tervitab Maroko poolt partnerluses Madalmaadega kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse rakendamise ülemaailmse liidu viienda kohtumise korraldamist Rabatis 2025. aasta mais. EL mõistab teravalt hukka asunike poolt Palestiina tsiviilelanike, sealhulgas kristlike kogukondade vastu toime pandud vägivalla märkimisväärse suurenemise ning poliitika ja ähvardused seoses sundrände ja anneksiooniga Jordani Läänekaldal, sealhulgas Ida-Jeruusalemmas. Samuti mõistab EL teravalt hukka jätkuvad terrorirünnakud Iisraeli vastu. EL rõhutab vajadust toimetada humanitaarabi kiirelt, turvaliselt ja takistusteta Gaza sektorisse, sealhulgas lisaks maismaateedele Küprose merekoridori kaudu, ning vajadust jagada seda katkematult ja piisavalt kogu Gaza sektoris kooskõlas rahvusvahelise humanitaarõigusega ning rõhutab samuti, et ÜRO ja selle asutused ning humanitaarabiorganisatsioonid peavad saama töötada sõltumatult ja erapooletult.

5. Peaaegu neli aastat pärast seda, kui Venemaa alustas Ukraina vastu ebaseaduslikku, provotseerimata ja põhjendamatu täiemahulist agressioonisõda, mis kujutab endast rahvusvahelise õiguse, sealhulgas ÜRO põhikirja normide ja põhimõtete tõsist rikkumist, õõnestab ülemaailmset julgeolekut ja stabiilsust ning põhjustab Ukraina rahvale kirjeldamatuid kannatusi, kinnitab EL taas oma jätkuvat ja vankumatut toetust Ukraina sõltumatusle, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. EL kutsub Marokot üles osutama Ukrainale toetust, et saavutada Ukrainas kõikehõlmav, õiglane ja püsiv rahu, mis põhineb ÜRO põhikirja põhimõtetel ja rahvusvahelisel õigusel.
6. EL on pühendunud sellele, et muuta ELi ja Maroko partnerlus mõlema partneri piirkondliku stabiilsuse ja heaolu teguriks. EL rõhutab piirkondliku koostöö potentsiaali majanduskasvu ja jõukuse edendamisel Magribis kooskõlas Vahemere piirkonna leppe eesmärkidega. Sellega seoses leiab EL, et Magribi piirkonna vaidluste ja pingete lahendamine oleks otsustav tegur selle dünaamika tugevdamisel ja partnerluste arengut soodustava keskkonna loomisel.
7. EL kordab oma pühendumust Lääne-Sahara vaidluse lahendamisele ja tervitab ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2797 (2025) vastuvõtmist, mis toetab täielikult peasekretäri ja tema isikliku esindaja jõupingutusi hõlbustada ja pidada läbirääkimisi Maroko esitatud autonoomiakava alusel, et leida vaidlusele õiglane, püsiv ja vastastikku vastuvõetav lahendus kooskõlas ÜRO põhikirjaga, ning tervitab kõiki konstruktiivseid ettepanekuid, mida pooled võivad teha vastuseks autonoomiakavale ning milles kutsutakse pooli üles osalema eeltingimusteta ja Maroko esitatud autonoomiakava alusel aruteludes, et jõuda lõpliku ja vastastikku vastuvõetava poliitilise lahenduseni, mis tagab Lääne-Sahara rahva enesemääramise, leiab, et tõeline autonoomia võiks olla kõige teostatavam lahendus, ning julgustab pooli jagama oma ideid, et toetada mõlemale poolele vastuvõetavat lõplikku lahendust. Sellega seoses tervitab EL Maroko valmisolekut teha heas usus koostööd kõigi asjaomaste osalistega, et täpsustada viise, kuidas seda autonoomiakava tuleks rakendada ja kuidas tuleks autonoomiat Maroko suveräänsuse raames määratleda. EL on valmis aitama kaasa pooltevaheliste konsultatsioonide hõlbustamisele ÜRO raames ning toetama peasekretäri isikliku esindaja jõupingutusi.

8. EL väljendab heameelt selle üle, et 20. novembril 2025 kiideti heaks Sahelit käsitlev uus ELi lähenemisviis, milles kinnitatakse, et suhete lõpetamine ei ole mõeldav, pakutakse välja igale riigile kohandatud paindlik lähenemisviis, mis põhineb analüüsi ja dialoogi käigus kindlaks tehtud vastastikustel huvidel põhineval pikaajalisel visioonil ning mille eesmärk on kohalikest oludest lähtuvat ELi meetmepaketti kiiresti kasutada. Sellega seoses on EL valmis analüüsima ja arendama sünergiaid oma partneritega selles piirkonnas, näiteks Marokoga, kes aitab kaasa selle uue lähenemisviisi rakendamisele Sahelis.
9. EL tervitab 28. novembril 2025 Barcelonas välja kuulutatud Vahemere piirkonna lepet, mis kajastab strateegilist eesmärki määratleda uuesti ELi ja tema lõunapoolsete partnerite vahelised suhted. Toetades Vahemere ühist piirkonda, on leppe eesmärk luua uusi koostöövõimalusi Vahemere piirkonna partnerite vahel, käsitleda ühiseid väljakutseid ja liikuda üheskoos partnerluse suunas, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja austusel, jagatud vastutusel ja kollektiivsel arengul. EL soovib süvendada Marokoga tehtavat koostööd vastastikusel usaldusel ja jagatud vastutusel põhineva partnerluse vaimus, tuginedes konkreetsetele algatustele ja prioriteetsetele meetmetele ühist huvi pakkuvates valdkondades, et saavutada konkreetseid tulemusi igas vanuses inimeste, ettevõtete ja ettevõtjate jaoks.
10. EL hindab Maroko konstruktiivset rolli piirkondlike koostööalgatuste, eelkõige piirkondlike platvormide (näiteks Vahemere Liit ja Anna Lindhi Fond) raames, kus mõlemad pooled on aktiivsed osalejad.
11. Maroko on jätkuvalt üks peamisi partnereid ja üks suurimaid ELi rahastuse saajaid Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida piirkonnas. ELi koostöö Marokoga hõlmab mitmesuguseid valdkondi, mis soodustavad kaasavat ja kestlikku sotsiaal-majanduslikku arengut, samuti investeerimissõbralikku ettevõtluskliimat, õiglast rohe- ja digipööret ning toetust inimkapitali arendamisele.

Demokraatia, hea valitsemistava ja inimõigused

12. EL rõhutab ELi ja Maroko partnerluse alus- ja juhtpõhimõtete keskset tähtsust ning kinnitab taas oma valmisolekut tugevdada dialoogi ja koostööd sellistes valdkondades nagu demokraatia, õigusriigi põhimõte, hea valitsemistava, õigus, institutsioonide vastutus ja läbipaistvus, põhiõigused ja vabadused, eelkõige väljendus- ja kogunemisvabadus (sealhulgas ajakirjandusvabadus), ühinemisvabadus, naiste ja laste ning LGBTI-inimeste õigused, sooline võrdõiguslikkus ning võitlus vaenukõne, sallimatuse, häbimärgistamise ja diskrimineerimise vastu. EL rõhutab veel, et tähtis on ka isikuandmete kaitse ja õigus eraelu puutumatusel.

13. EL kinnitab taas oma veendumust, et inimõigused ja põhivabadused, sealhulgas väljendus-, kogunemis- ja ühinemisvabadus, samuti kodanikuühiskonna organisatsioonide, inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike ja kõigi avalikus elus osalejate avatud kodanikuühiskonna tegutsemisruumi säilitamine on Maroko ja kogu selle elanikkonna jaoks oluline lisaväärtus. EL soovib käsitleda selle partnerluse paljusid aspekte, Maroko ametivõimudega suhete tugevdamise kaudu, aga ka olles pidevas dialoogis kodanikuühiskonna organisatsioonidega, eelkõige vabatahtliku sektoriga, ja sotsiaalpartneritega. EL jätkab Maroko toetamist nendes valdkondades reformide, sealhulgas naiste õigusi edendavate reformide elluviimisel.
14. Sellega seoses peab EL eriti oluliseks regulaarse ja põhjaliku inimõigustealase dialoogi pidamist, eelkõige asjaomase allkomitee raames, mis on peamine foorum teabevahetuseks, seireks ja koostöö tugevdamiseks.
15. EL kordab oma kindlat ja ühemõttelist vastuseisu surmanuhtlusele mis tahes asjaoludel ja juhtudel. EL tervitab Maroko otsust hääletada esimest korda 2024. aasta detsembris ÜRO Peaassambleel surmanuhtluse kasutamisele moratooriumi kehtestamist käsitleva resolutsiooni ja 2025. aasta oktoobris Inimõiguste Nõukogu 60. istungjärgul surmanuhtluse küsimust käsitleva resolutsiooni poolt. EL tervitab Maroko seisukohta, mis on kooskõlas asjaoluga, et Maroko järgib alates 1993. aastast hukkamiste suhtes *de facto* moratooriumi, ning innustab Marokot liikuma surmanuhtluse kaotamise suunas, muutes selle moratooriumi ametlikuks ja vähendades sellega karistatavaid süütegusid.
16. EL tunnustab Maroko aktiivset rolli ÜRO Inimõiguste Nõukogus, osaledes aastatel 2023–2025 kolmandat korda Inimõiguste Nõukogu liikmena selle töös. 2024. aastal oli Maroko Kuningriigi alaline esindaja ÜRO juures Genfis Inimõiguste Nõukogu eesistuja, mis näitab Maroko pühendumust mitmepoolsele dialoogile ja inimõiguste edendamisele rahvusvahelisel areenil. EL innustab Marokot seda pühendumust alal hoidma, jätkates samuti oma riiklikke jõupingutusi inimõiguste edendamiseks.

Kaasav ja kestlik sotsiaal-majanduslik areng

17. Assotsieerimisleping¹ koos Maroko ambitsioonikate ettevõtluskeskkonna reformidega on võimaldanud lepinguosaliste vahelisel kaubandusel kiiresti edeneda ning Marokol saavutada majanduslik integratsioon ja mitmekesistada oma eksporti ELi. EL rõhutab, kui oluline on jätkata kaubandus- ja investeerimissuhete tugevdamist ning säilitada avatud kaubandus kahe lepinguosalise vahel, samuti austada ja toetada mitmepoolset kaubandusraamistikku, eelkõige Maailma Kaubandusorganisatsioonis.

¹ Euroopa – Vahemere piirkonna leping, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel.

18. EL kinnitab taas oma veendumust, et Marokoga loodud suhete majanduslikku ja kaubanduslikku mõõdet tuleb täiendavalt toetada ja tugevdada vastastikku kasuliku ja mõlema poole vastavate prioriteetidega kooskõlas oleva lähenemisviisi kohaselt. EL rõhutab vajadust pidada korrapäraselt ja põhjalikku dialoogi majandus-, kaubandus- ja investeerimisküsimustes, eelkõige assotsieerimislepinguga loodud institutsioonilises raamistikus, et edendada sujuvat kaubavahetust ja teenuskaubandust ning teha võimalikult varakult kindlaks kahepoolset kaubandust mõjutada võivad probleemid ja lahendada need pragmaatiliselt.
19. Ühise heaolu edendamiseks soovib EL korrata oma valmisolekut alustada põhjalikku arutelu meie kaubandussuhete laiemal ajakohastamise üle osana strateegilise partnerluse arendamisest Marokoga. Sellise ajakohastamise võiks saavutada paindlikul ja sihipärasel viisil, järgides vastastikku kasuliku lähenemisviisi, sealhulgas strateegiliste investeeringute hõlbustamise meetmete abil. EL on samuti avatud Maroko ettepanekutele ajakohastamise võimalike elementide kohta, mida tuleks koos uurida. Sellist arengut võetakse arvesse ka 2030. aastal Maroko, Hispaania ja Portugali ühiselt korraldatavate jalgpalli maailmameistrivõistluste kontekstis.
20. Samal ajal rõhutab EL oma huvi teha Marokoga koostööd vastastikust huvi pakkuvates olulistest sektorites, millel on potentsiaali investeeringuteks ja kaubanduseks, et aidata kaasa Maroko majanduslikule integratsioonile ja kestlikule arengule. EL kinnitab sellega seoses ja oma eksperditeadmistele tuginedes taas oma otsustavust toetada partnerluses Euroopa erasektoriga ja Mohammed VI investeerimisfondi raames Maroko jõupingutusi strateegilise taristu kasutuselevõtmisel, eelkõige transpordi, energiasüsteemi ümberkujundamise ja kestliku veemajanduse valdkonnas. EL tervitab Maroko edusamme ettevõtlus- ja investeerimiskliima parandamisel ning innustab Marokot seda positiivset arengut jätkama, eelkõige läbipaistvate menetluste ja halduskorra lihtsustamise abil.
21. Endiselt esineb märkimisväärsed sotsiaal-majanduslikke probleeme, eelkõige tööhõive valdkonnas ning eriti naiste ja noorte puhul, samuti territoriaalsete ja sotsiaalsete erinevuste vähendamisel. ELi ja Maroko vaheline koostöö peaks selles kontekstis esmajärjekorras tugevdama mõlema partneri majanduse konkurentsivõimet ja mitmekesistamist, et muuta need kaasavamaks, vastupidavamaks ja kestlikumaks. EL on rahul noorte kaasamise, tööhõive, ettevõtluse ning oskuste arendamise ja koolituse alase partnerluse kvaliteediga ning jätkab noortele pakutavate võimaluste ja nende sotsiaal-majandusliku kaasamise toetamist. EL säilitab integreeritud lähenemisviisi, mille kohaselt haridust, kutseõpet, kõrgharidust ning teadusuuringuid ja innovatsiooni kasutatakse Maroko tööturule kohandatud inimkapitali arendamiseks kooskõlas talendipartnerluse eesmärkidega.
22. Sotsiaalkaitse valdkonnas on Maroko jätkanud suurte jõupingutuste tegemist sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks ning kaitsemehhanismide väljatöötamiseks. EL jätkab Maroko sotsiaalreformide toetamist, et tagada sotsiaalne kaasatus ja sotsiaalteenuste kättesaadavus kõigile, sealhulgas haavatavas olukorras olevatele ja ebasoodsas olukorras olevates piirkondades elavatele lastele.

23. Tunnistades, et elanikkonna tervis on tootlikkuse, majandusliku konkurentsivõime ja kestliku majanduskasvu seisukohast otsustav tegur, rõhutab EL, et investeringud tervishoidu on inimkapitali arengu ja pikaajalise heaolu peamine hoob. Sellega seoses rõhutab EL, kui oluline on tugevdada tõhusaid, vastupidavaid ja rahaliselt kestlikke tervishoiusüsteeme, keskendudes suutlikkusele ennetada ja avastada nakkushaigusi ning neile reageerida, samuti edendada kvaliteetset tervishoidu ja esmatasandi tervishoidu, et vähendada ennetatavate haiguste põhjustatavat koormust ja nende sotsiaal-majanduslikku mõju. EL toetab Maroko jõupingutusi tagada kvaliteetsete tervishoiuteenuste üldine, võrdne ja taskukohane kättesaadavus, aidates seeläbi kaasa sotsiaalsele kaasatusele, ebavõrdsuse vähendamisele ja tööturul osalemise parandamisele.
24. EL on rahul, et aastate jooksul on Marokoga sisse seatud hea tollikoostöö. EL tervitab Maroko valmisolekut ratifitseerida lähitulevikus Euroopa – Vahemere piirkonna muudetud konventsioon, mis sümboliseerib tema sügavamat lõimumist Euroopa – Vahemere piirkonnaga.
25. Põllumajanduse valdkonnas on EL valmis süvendama kahepoolseid suhteid ja jätkama dialoogi ühist huvi pakkuvates küsimustes. Tõhustatud koostöö toorainesektoris, eelkõige väetiste valdkonnas, võimaldaks suurendada tarnekindlust, edendada kestlike ja vastupidavate väärtusahelate arendamist, vähendada sõltuvust ülemaailmsetest turgudest ja edendada keskkonnahoidlikumat põllumajandust liidus, toetades samal ajal Maroko rohepöörde ja ekspordi eesmärke. Lisaks leiab EL, et selline koostöö võib toetada üleminekut kestlikumale ja keskkonnahoidlikumale põllumajandustootmisele vastavalt nii ELi kui ka Maroko rohepöörde ja ekspordi suurendamise eesmärkidele.
26. Võttes arvesse praeguseid ja tulevasei väljakutseid ning vajadust luua vastastikku kasulikke võimalusi, on EL valmis tegema Marokoga koostööd, et edendada turvalist ja usaldusväärset digitaristut, arendada Marokos andme- ja tehisintellektipõhist majandust, eelkõige arenenud andmetaristute ja andmetöötlustaristute kasutuselevõtu ning tehisintellekti ja digitaalse innovatsiooni keskuste loomise kaudu, ning toetada ELi liikmesriikide süsteemidega koostalitlusvõimeliste digitaalsete avalike teenuste ja digitaalse avaliku taristu lahenduste kasutuselevõtmist kooskõlas ELi rahvusvahelise digistrateegia ja Maroko 2030. aasta digistrateegiaga.
27. EL on rahul Marokoga transpordi valdkonnas tehtava koostöö kvaliteediga. EL tunnustab 12. septembril 2025 ELi-Maroko ühiskomitees toimunud konstruktiivset dialoogi Euroopa – Vahemere piirkonna lennunduslepingu üle.

Roheline partnerlus ja võitlus kliimamuutuste vastu

28. EL tervitab 2022. aastal Marokoga sõlmitud rohelise partnerluse rakendamist, millega luuakse kliima-, keskkonna- ja energiakoostöö raamistik ning edendatakse rohelise ja sinise majanduse arengut. EL on endiselt pühendunud selle rakendamise jätkamisele ja süvendamisele koos Marokoga, eelkõige pidades korrapäraselt dialoogi asjakohasel tehnilisel ja poliitilisel tasandil, et hõlbustada ja tugevdada nendes küsimustes pikaajalist koostööd.
29. EL rõhutab samuti, et rohelise partnerluse täielik edu sõltub erasektori kaasamisest ja asjakohasest õigusraamistikust ning haldusasutuste tegevusest. EL peab Marokot strateegiliseks partneriks energiasüsteemi ümberkujundamisel, eelkõige taastuvenergia valdkonnas. Sellega seoses on ELi eesmärk edendada koos Marokoga stabiilset, prognoositavat ja läbipaistvat investeerimiskliimat, et hõlbustada tööstus- ja tehnoloogiapartnerlusi Euroopa ja Maroko ettevõtjate vahel, eelkõige ohutute ja kestlike vähese süsinikuheitega tehnoloogiate, sealhulgas vesiniku tootmise, tarkvõrkude, energia salvestamise ja energiatõhususe valdkonnas.
30. Kliimamuutustega kohanemise valdkonnas kavatseb EL koostööd Marokoga tugevdada, keskendudes veevarude integreeritud ja kestlikule majandamisele, põuavastasele võitlusele ning kliimalase teabe ja varajase hoiatamise süsteemide parandamisele, võttes nõuetekohaselt arvesse kliimamuutuste praegust ja tulevast mõju inimeste tervisele. Selle kohustusega kaasneb kestlike põllumajandus- ja metsandustavade, looduspõhiste lahenduste ja elurikkuse meetmete edendamine, et aidata kaasa kliimamuutustega seotud terviseriskide ennetamisele, vähendamisele ja ohjamisele. Lisaks soovib EL süvendada koostööd rohelise ja sinise majanduse valdkonnas, eelkõige toetades ringmajanduse arendamist kogu väärtusahelas. EL on rahul ka Maroko jõupingutustega oma tööstuse süsinikuheite vähendamiseks. ELi eesmärk on süvendada Marokoga peetavat dialoogi süsiniku hinnastamise mehhanismide, sealhulgas rahvusvahelise transpordi üle. EL on samuti valmis abistama Marokot süsinikuturgudel osalemisega seotud meetmete väljatöötamisel, muu hulgas seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi vastuvõtmise ning kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamise strateegiate väljatöötamise kaudu.
31. EL teeb seda kahepoolset koostööd kooskõlas ja täielikus vastastikususes täiendavuses rahvusvaheliste protsessidega ning tugevdab oma poliitikat ja strateegiaid, eelkõige Euroopa rohelepet, konkurentsivõime kompassi ja puhta tööstuse kokkulepet, mille edu sõltub ka tihedast koostööst sarnaselt meelestatud partneritega, nagu Maroko.
32. Kümme aastat pärast Pariisi kokkuleppe vastuvõtmist väljendab EL heameelt selle üle, et see mitmepoolne raamistik on aidanud suunata maailmamajandust kestlikule ja vastupidavale üleminekule. Ülemaailmseid kliimameetmeid tuleb siiski kiiremini võtta. Väga oluline on seada kõrgemad eesmärgid, eriti suurte heidetega riikide jaoks. EL tervitab uut riiklikult kindlaksmääratud panust 3.0 ja kõrgemaid eesmärke võrreldes eelmise riiklikult kindlaksmääratud panusega. EL on valmis toetama Marokot oma riiklikult kindlaksmääratud panuse 3.0 rakendamisel. See koostöö aitab luua ka uusi majanduslikke võimalusi ja kvaliteetseid töökohti Vahemere mõlemal kaldal.

33. EL on endiselt kindlalt pühendunud Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) ambitsioonika teaduspõhise nullnetoraamistiku vastuvõtmisele ja rakendamisele. EL on valmis tegema Marokoga konstruktiivset koostööd, et kindlustada seni selles valdkonnas saavutatud edusamme ja jätkata IMO egiidi all läbirääkimisi lepingu üle, kui selleks on õige aeg.
34. Mere loodusvarade hea majandamine on jätkuvalt ELi prioriteet, sealhulgas kestliku, läbipaistva ja teaduspõhise majandamise seisukohast. EL tervitab Marokoga tehtava kalandusalase koostöö kvaliteeti ja on rahul käimasolevate ettevalmistustega, mille eesmärk on alustada peagi läbirääkimisi uue kestliku kalapüügi partnerluslepingu üle.

Rahvaste, noorte, teadusuuringute, innovatsiooni, hariduse ja kultuuri lähendamine

35. EL väljendab oma kavatsust süvendada ELi ja Maroko ajalooliselt tugevaid sidemeid eriti kultuuri-, noorte, hariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas veelgi, seda ka seoses uue Vahemere piirkonna leppega.
36. EL jätkab jõupingutusi Maroko kaasamiseks ühenduse programmidesse ja algatustesse. EL väljendab heameelt Maroko aktiivse osalemise üle programmi „Erasmus+“ rahvusvahelises mõttes, mis on mõeldud Maroko ja Euroopa ülikoolide, kutseharidus- ja -koolituskeskuste ning noorteorganisatsioonide vahelist koostööd ning üliõpilaste, õpetajate ja noorte liikuvuse toetamiseks. EL innustab suurendama Maroko institutsioonide osalemist projektide kavandamises kooskõlas oma riiklike eesmärkidega.
37. EL väljendab heameelt selle üle, et 8. septembril 2025 viidi lõpule läbirääkimised Maroko suurema osalemise üle Vahemere piirkonna teadus- ja innovatsioonipartnerluse programmis (PRIMA) 2025–2027. EL leiab, et see samm on oluline verstapost Maroko ja ELi vahelise teaduskoostöö tugevdamiseks ning kestliku arengu, innovatsiooni ja piirkondliku stabiilsuse edendamiseks teadusdiplomaatia, ühiste teadusuuringute ja integreeritud ressursihalduse kaudu.
38. EL väljendab heameelt Maroko väga laialdase osalemise üle programmis „Euroopa horisont“ ning julgustab suurendama teadusasutuste, ülikoolide ja ettevõtjate osalemist järgmistes tööprogrammides aastateks 2026–2027. Euroopa pool jääb avatuks võimalusele nimetatud programmiga ühinemist käsitlevate läbirääkimiste jätkamiseks ja lõpule viimiseks, kui tingimused seda võimaldavad.

39. Kultuur kui ülemaailmne avalik hüve on ELi ja Maroko partnerluse asendamatu tugisammas ning täidab täielikult Vahemere piirkonna pakti eesmärgi. EL kinnitab taas oma pühendumust selliste ühiste väärtuste edendamisele, mis põhinevad mitmekesisuse austamisel, kultuurilisel vabadusel, dialoogil ja mõttevahetusel, et tugevdada vastastikust mõistmist ning luua Marokoga dünaamiline, avatud ja uuenduslik Vahemere kultuuripiirkond. Kultuurikoostöö, sealhulgas kultuuripärandi kaitsmise ja edendamise kaudu püüab EL edendada ühiskondade ühtekuuluvust, julgustada noori ja kodanikuühiskonda ning luua kestlikke sildu.

Liikuvus ja ränne

40. EL kordab, kui tähtis on, et rändehalduse ja -juhtimise alane koostöö Marokoga toimuks tasakaalustatud ja vastastikku kasuliku tervikliku lähenemisviisi alusel, mis on kooskõlas rahvusvahelise õiguse, inimõiguste, ühiste partnerluskoostööde ja -põhimõtetega ning ELi ja selle liikmesriikide asjakohaste volitustega. EL peab oluliseks, et Maroko täidaks rändehalduse ja -juhtimise valdkonnas võetud kohustusi, ning kinnitab taas oma otsustavust tugevdada terviklikul rände ja liikuvuse alasel lähenemisviisil põhinevat koostööd Maroko Kuningriigiga. EL innustab alustama taas korrapäraselt, avameelset ja avatud kõrgetasemelist dialoogi, muu hulgas keeruliste teemade ühiseks arutamiseks.

41. EL rõhutab, et rändealane koostöö Marokoga kujutab endast kindlat raamistikku, ning innustab Marokot seda koostööd suurendama, tuginedes juba saadud positiivsetele ja vastastikku kasulikele kogemustele. Seejuures tõstab EL esile tulemusi, mida on saavutatud tänu ebaseadusliku sisserände ennetamise pingutuste ühisele tugevdamisele, sealhulgas rändajate smugeldamise ja inimkaubanduse vastasele võitlusele, võrgustike lammutamise ning seaduslike rändekanalite ja korduvrände kanalite struktureerimise abil, kooskõlas riiklike pädevustega.

42. EL rõhutab, et ühisteks ja peamisteks prioriteetideks ja vastutusaladeks jäävad ebaseadusliku rände ennetamine ja selle vastu võitlemine, piirijulgeolek ja -haldus, koostöö tagasisaatmise ja tagasivõtmise, inimkaubanduse ja rändajate smugeldamise valdkonnas ning asjaomaste isikute kaitse, sealhulgas kommunikatsiooni- ja riskiteavitustegevuse abil. Ühtlasi kinnitab EL taas oma kohustust toetada Maroko riikliku sisserände- ja varjupaigastrateegia elluviimist ning jälgib huviga selles raamistikus ette nähtud rände- ja varjupaigaalaste õigusaktide vastuvõtmisega seotud arenguid.

43. EL keskendub (eelkõige suure töjõunõudlusega sektori spetsialistide) seaduslikule liikuvusele talendipartnerluse raames ning seaduslike rändevõimaluste struktureerimisele kooskõlas riiklike pädevustega. EL tunnustab eriti üliõpilaste ning aktiivsete ja vabatahtlike noorte korduvrände programmide tähtsust ning vajadust pöörata erilist tähelepanu digi- ja tehnoloogiasektori spetsialistidele, sealhulgas ülikoolide, uurimiskeskuste ja tehnoloogiaettevõtete vaheliste vahetusprogrammide kaudu. EL rõhutab, kui oluline on edendada õiglasi töölevõtmistavasid ning tugevdada võõrtöötajate lahkumiseelset teavitamist ja juhendamist, et tagada ohutu ja edukas liikuvus kooskõlas riiklike pädevustega.

44. EL tuleb meelde, et riikidel on oma kodanike vastuvõtmise kohustus, ning väljendab veel kord valmisolekut tugevdada ja süvendada koostööd kõigil tasanditel, sealhulgas isikute tuvastamise, tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas, mis täiendab Maroko ja ELi liikmesriikide vahelist kahepoolset koostööd.
45. EL rõhutab samuti, kui oluline on tugevdada rände- ja varjupaigaalast koostööd ELi ametitega.

Julgeolek, õiguslane koostöö, vägivaldse äärmusluse ennetamine ja terrorismivastane võitlus

46. EL ja Maroko seisavad silmitsi ühiste julgeolekualaste väljakutsetega, mis nõuavad uuendatud ühiste kohustuste võtmist ja kooskõlastatud tegevust, mille puhul järgitakse täielikult rahvusvahelisel õigusel, sealhulgas humanitaarõigusel lasuvaid demokraatlikke, inimõiguslaseid ja aluspõhimõtteid.
47. EL väljendab heameelt 8. mail 2024 Rabatis toimunud esimese kõrgetasemelise julgeolekualase dialoogi üle, mis on oluline samm ELi ja Maroko koostöö tugevdamisel ühist huvi pakkuvate julgeolekuküsimuste alase teabe vahetamises, ning rõhutab selle korrapärase läbiviimise väärtust.
48. EL väljendab samuti huvi tugevdada ELi ja Maroko koostööd relvastuskontrolli, massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja desarmeerimise edendamisel ning hõlbustada ELi, Vahemere lõunapiirkonna ja Aafrika mandri piirkondadevahelist teabevahetust massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja ekspordikontrolli valdkonnas.
49. ELi terrorismivastase võitluse käsitus põhineb inimõigusi ja õigusriigi põhimõtteid järgival kriminaalõigusel. EL peab tervitatavaks Maroko pühendumust terrorismivastasele võitlusele ning Maroko ekspertide osalemist ja koostööd ELi programmides, mis tugevdavad liidu ja tema partnerite vahelist teabevahetust nendel teemadel. EL loodab, et see koostöö jätkub tulevikus ja seda tugevdatakse. EL peab ka tervitatavaks Maroko väärtuslikku panust rahvusvahelisse tegevusse terrorismi vastu võitlemisel, eelkõige ülemaailmse terrorismivastase võitluse foorumi (GCTF) ja sellega seotud institutsioonide raames, sealhulgas Maroko aktiivset osalemist Rahvusvahelises Justiits- ja Õigusriigi Instituudis (IIJ) ja selle toetamist. EL soovib eelkõige, et Maroko toetus seminaridele ei väljenduks ainult koolituses osalemises, vaid ka selle pakkumises, et jagada lõunariikide koostöö põhimõttele tuginedes oma kogemusi ja eksperditeadmisi.

50. EL rõhutab radikaliseerumise, vägivaldse äärmusluse, deradikaliseerimise, rehabiliteerimise ja sotsiaalse taasintegreerimise küsimuse tähtsust. EL peab tervitatavaks Maroko jõupingutusi radikaliseerumise ja vägivaldse äärmusluse ennetamisel oma spetsialiseeritud institutsioonidega ning koostööd radikaliseerumise ennetamise ELi teadmuskeskusega. EL loodab süvendada ja laiendada seda koostööd mitme Maroko institutsiooniga teadmuskeskuse erinevates temaatilistes arutelurühmades.
51. EL peab tervitatavaks ülemaailmse terrorismivastase võitluse foorumi (GCTF) raames Marokoga ühiselt juhitud algatuse Edu4PCVE järeltule. Haridus on terrorismini viiva vägivaldse äärmusluse ennetamise ja selle vastu võitlemise peamine vahend. EL peab järgmist rakendusetappi tervitatavaks ja kutsub Marokot üles tegema ELiga selles osas koostööd.
52. EL soovib meelde tuletada, et õiguslane koostöö kriminaalasjades nõuab suurt õiguskindlust. EL innustab Marokot osalema vastastikuse õigusabi valdkonnas loodud mitmepoolsetes rahvusvahelistes raamistikutes, eelkõige Euroopa Nõukogu väljatöötatud raamistikus.
53. Et reageerida tõhusalt ühistele väljakutsetele ja arendada Marokoga strateegilist partnerlust, toetab EL operatiivtasandil ELi ametite ja organitega tehtava õiguslase koostöö tugevdamist. Sellega seoses peab EL oluliseks tugevdada operatiivtasandi õiguslase koostööd ELi ametite ja organitega eelkõige Eurojustiga sõlmitava õiguslase koostöö rahvusvahelise lepingu ja Euroopa Prokuratuuriga sõlmitava töökorra kaudu, samuti koostöö kaudu vastastikuse õigusabi ja vara tagasivõitmise, sealhulgas kriminaaltulu ja kuriteovahendite arestimise ja konfiskeerimise valdkonnas. EL kinnitab oma valmisolekut intensiivistada õiguslase koostöö, õigusemõistmise ja isikuandmete kaitse valdkonna õigusraamistikuga seotud kogemuste jagamist. EL jälgib tähelepanelikult Maroko õigusraamistiku arengut ja reforme, mis peaksid suurendama vastastikuse abi ja õiguslase koostöö tõhusust, eelkõige seoses vara tagasivõitmise, sealhulgas kriminaaltulu ja kuriteovahendite arestimise ja konfiskeerimisega, ning asjakohaste rahvusvaheliste lepingute rakendamisega.
54. EL rõhutab samuti politseikoostöö alase tõhustatud dialoogi tähtsust, eelkõige seoses karmima võitlusega rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu, austades samal ajal kummagi lepinguosalise õigus- ja institutsioonilisi raamistikke. Sellega seoses innustab EL ametiasutusi alustama Europoliga dialoogi, et uurida võimalikke koostöövorme ning tihendada koostööd CEPOLi ja Euroopa Liidu Uimastiametiga projekti EU4Monitoring Drugs raames.

Kokkuvõte

55. EL kinnitab taas oma põhimõttelist huvi edendada Marokoga laiaulatuslikku, privilegeeritud, ambitsioonikat, jätkusuutlikku ja vastastikku kasulikku partnerlust ning oma pühendumust teha Maroko ametivõimudega korrapäraselt koostööd, et käsitleda mõlema poole jaoks strateegilisi küsimusi.
56. Assotsiatsiooninõukogu annab võimaluse keskenduda ELi ja Maroko partnerluse tulevikule, keskendudes lähiaastate peamistele vastastikust huvi pakkuvatele valdkondadele. Kahepoolset tasandil kavatakse EL keskenduda sellistele olulistele küsimustele nagu ränne, tagasisaatmine, politsei- ja õigusala koostöö, õigusriik ja inimõigused, haridus ja teadusuuringud, koolitus, tööhõive (eelkõige noorte tööhõive) ja ettevõtete konkurentsivõime. Erilist tähelepanu tuleks pöörata investeeringute edendamisele, energiaalastele väljakutsetele ja energiaühendustele, ettevõtluskliimale, Euroopa ettevõtjate ja VKEde toetamisele ning turvalise ja usaldusväärse digitaristu edendamisele. Ülemaailmsel tasandil soovib EL eelkõige tugevdada energiapöörde ja kliimamuutuste vastase võitluse alast koostööd.
57. Partnerlus peab aitama kaasa ka õigusriigi põhimõtet ja inimõigusi austava rahvusvahelise korra edendamisele. EL jätkab Maroko partnerina koostööd nii, et mõlemad pooled saaksid võimalikult suurt kasu neid siduvast geograafilisest ja inimeste tasandi lähedusest.